

उच्चदाब वितरण प्रणालीद्वारे (HVDS)  
कृषीपंप ऊर्जाकरण करण्याच्या  
योजनेस मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग  
शासन निर्णय क्रमांक : उविप्र-२०१८/प्र.क्र. ३०/ऊर्जा-५  
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.  
दिनांक : ०५ मे, २०१८.

संदर्भ:- महावितरण कंपनीचे पत्र क्र.मु.अ. (वितरण)/ग्रावि-१/कृषीपंप (HVDS)/६८१  
दिनांक ०९.०९.२०१८

### प्रस्तावना :

मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली नागपूर येथील विधानमंडळाच्या शीतकालीन सत्रात, दिनांक १२.१२.२०१७ रोजी झालेल्या जिल्हानिहाय आढावा सभेमध्ये मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी राज्यात कृषीपंप ग्राहकांसाठी उच्चदाब वितरण प्रणाली राबविण्याबाबत सूचना दिल्या होत्या. तसेच उच्चदाब प्रणाली योजनेचा प्रस्ताव मंत्रीमंडळाच्या मान्यतेकरिता सादर करण्याचे निर्देश दिले होते. त्या अनुषंगाने राज्यात मार्च, २०१८ अखेर पैसे भरून प्रलंबित राहणाऱ्या संभाव्य २,२४,७८५ कृषीपंपांना उच्चदाब प्रणालीद्वारे विद्युत पुरवठा करण्याचा प्रस्ताव महावितरण कंपनीने उपरोक्त पत्रान्वये शासनास सादर केला आहे.

राज्यात महावितरण कंपनीद्वारे मार्च, २०१७ अखेर एकूण ४०,६८,२२० कृषीपंप ग्राहकांना विद्युत पुरवठा करण्यात येत आहे. सदर ग्राहकांकडून सन २०१६-१७ मध्ये एकूण २८२७९.९२ दशलक्ष युनिट्स इतक्या वीजेचा वापर करण्यात आला आहे (सदर वापर सर्व वर्गवारीतील ग्राहकांकडून वापरण्यात आलेल्या एकूण वीज वापराच्या २८% आहे). राज्यात मार्च, २०१८ अखेर २,५८,८२६ कृषीपंप पैसे भरून वीजजोडणीकरिता प्रलंबित आहेत.

सध्याचे प्रचलित पद्धतीनुसार या सर्व कृषीपंप ग्राहकांना वीज पुरवठा करण्यासाठी ६३ केव्हीए/१०० केव्हीए क्षमतेचे विद्युत रोहित्रे उभारण्यात येतात व त्या रोहित्रावरील लघुदाब वाहिनीद्वारे कृषीपंपांना वीज पुरवठा करण्यात येतो. एका रोहित्रावरून जवळपास १५-२० कृषी ग्राहकांना विद्युत पुरवठा करण्यात येतो. लघुदाब वाहिनीची लांबी वाढल्यामुळे ग्राहकांना कमी दाबाने वीज पुरवठा होणे, विद्युत पुरवठ्यामध्ये वारंवार बिघाड होऊन ग्राहकांचा वीज पुरवठा खंडीत होणे, तांत्रिक वीज हानी वाढणे, रोहित्र बिघाड होण्याच्या प्रमाणामध्ये वाढ, विद्युत अपघात, लघुदाब वाहिनीवर हुक टाकून विद्युत चोरी करणे इत्यादी समस्यांना महावितरण कंपनीस सामोरे जावे लागते. यामुळे अखंडीत व शाश्वत वीज पुरवठा करण्याचे उद्दिष्ट साध्य होण्यास अडचणी येतात. या समस्येचे निराकरण करण्यासाठी राज्यातील कृषीपंपांना यापुढे उच्चदाब वितरण प्रणालीद्वारे (HVDS) वीजपुरवठा करण्याचे महावितरण कंपनीकडून प्रस्तावित करण्यात आले आहे.

सदर उच्चदाब वितरण प्रणाली राबविल्याने लघुदाब वितरण हानीमध्ये घट होणार आहे. तसेच लघुदाब वाहिनीवर हुक टाकून होणाऱ्या वीजेची हानी टाळता येईल तसेच रोहित्र जळण्याचे प्रमाण कमी होईल. सदर योजनेअंतर्गत प्रत्येक रोहित्रावर एक किंवा दोन कृषीपंपाना वीज पुरवठा होणार असल्यामुळे

त्या ग्राहकांमध्ये रोहित्र स्वामित्वाची भावना निर्माण होईल व त्यामुळे सदर रोहित्रावरुन अनधिकृत वीज जोडणी होणार नाही. यामुळे रोहित्र नादुरुस्त होण्याचे प्रमाण खूप कमी होईल. उच्चदाब प्रणालीमध्ये (HVDS) उच्चदाब वाहिन्यांवरील विद्युत प्रवाह मोठ्या प्रमाणात कमी झाल्यामुळे व तसेच उच्चदाब वाहिन्यांवर आकडे टाकून वीज चोरी करता येणार नसल्यामुळे, वितरण हानी कमी होण्यास मदत होणार आहे. तसेच कृषी ग्राहकांना योग्य दाबाने वीजपुरवठा करणे शक्य होईल. उच्चदाब वाहिनी उपकेंद्रातून सर्किट ब्रेकरद्वारे नियंत्रित होत असल्याने वीजेची तार तुटल्यास ताबडतोब विद्युत पुरवठा बंद होईल व तार तुटल्यामुळे होणाऱ्या संभाव्य विद्युत अपघातमध्ये घट होईल. उपरोक्त फायदे विचारात घेता, उच्चदाब वितरण प्रणाली यापुढे कृषीपंप वीज जोडण्या देण्याकरिता वापरणे किफायतशीर असल्याने सदरची योजना राज्यात राबविण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याकरिता दि. १७ एप्रिल, २०१८ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळ बैठकीत याबाबतचा प्रस्ताव सादर करण्यात आला होता. त्यावर मंत्रिमंडळाने घेतलेल्या निर्णयाच्या अनुषंगाने शासनाने पुढील निर्णय घेतले आहेत.

### शासन निर्णय:

१. राज्यातील पैसे भरुन वीज जोडणीकरिता प्रलंबित असलेल्या कृषीपंपांच्या उर्जीकरणासाठी महावितरण कंपनीमार्फत उच्चदाब वितरण प्रणाली (HVDS) योजना राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
२. सदर योजनेवर होणारा अंदाजे खर्च रुपये ४४९६.६९ कोटी व नवीन उपकेंद्राकरिता लागणारा अंदाजे रु. ५५१.४४ कोटी अशा एकूण रु. ५०४८.१३ कोटी इतक्या प्रकल्प खर्चास मान्यता देण्यात येत आहे.
३. विदर्भ व मराठवाड्यातील प्रलंबित कृषीपंप वीज जोडणी यापुढे उच्चदाब वितरण प्रणालीव्वारे (HVDS) देण्यासाठी लागणारा एकूण रु. १९५४.०९ कोटी निधी उपलब्ध करण्यासाठी, “विदर्भ व मराठवाडा विभागातील कृषीपंपांना वीज जोडणी देणे” या योजनेअंतर्गत सन २०१८-१९ व २०१९-२० यावर्षी अर्थसंकल्पात तरतूद करण्यात यावी. तसेच सदरचा निधी महावितरण कंपनीस अनुदान स्वरूपात वितरित करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
४. उर्वरित महाराष्ट्रातील (विदर्भ व मराठवाडा वगळून) पैसे भरुन प्रलंबित असणाऱ्या कृषीपंपांना उच्चदाब वितरण प्रणालीव्वारे वीजजोडणी देण्याकरिता रुपये २५४२.५९ कोटी इतका निधी “Market Borrowing” व्वारे कर्ज घेऊन उभारण्यास महावितरण कंपनीस मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच सदर कर्जरोखे उभारण्यास शासनाने हमी द्यावी तसेच त्यावरील हमी शुल्क माफ करण्यात यावे.
५. या योजने अंतर्गत विदर्भ व मराठवाडा विभागातील १२१ नवीन उपकेंद्रांकरिता लागणारा अंदाजे रुपये २९४ कोटी एवढा निधी महावितरण कंपनीस “विदर्भ व मराठवाडा विभागातील कृषीपंपांना वीज जोडणी देणे” या योजनेअंतर्गत सन २०१८-१९ व २०१९-२० यावर्षी देण्याकरिता अर्थसंकल्पात तरतूद

करण्यात यावी. तसेच उर्वरित महाराष्ट्रातील १०५ नवीन उपकेंद्रांकरिता लागणारा अंदाजे रु. २५७ कोटी एवढा निधी महावितरण कंपनीने “Market Borrowing” व्हारे कर्ज घेऊन उभारावा.

६. वरील निर्णयानुसार महावितरण कंपनीने तात्काळ अंमलबजावणी सुरु करून शासनास दर दोन महिन्याने अहवाल सादर करावा.

७. हा शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ११६/१८/व्यय-१६ दि. ०२.०५.२०१८ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. हा शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१८०५०५१८२५३६१०१० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(भि. य.मंता)  
शासनाचे उप सचिव

प्रत:

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव
- ३) मा. मंत्री (ऊर्जा) यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधान परिषद, विधानमंडळ सचिवालय,विधानभवन, मुंबई.
- ५) मा. राज्यमंत्री (ऊर्जा) यांचे खाजगी सचिव
- ६) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) सर्व मंत्रालयीन विभाग
- ९) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वीज वितरण कंपनी, प्रकाशगड, बांद्रा (पूर्व), मुंबई-५१
- १०) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर
- ११) महालेखापाल (लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र-१, मुंबई
- १२) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- १३) निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
- १४) अवर सचिव (ऊर्जा-३), उद्योग,ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) अवर सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १६) कक्ष अधिकारी, (अर्थसंकल्प/व्यय-१६), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १७) निवड नस्ती (ऊर्जा-५), उद्योग,ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १८) ऊर्जा विभागातील सर्व कार्यासने.